

Konipas citrónový (*Motacilla citreola*) opět v Krkonoších

Citrine Wagtail (Motacilla citreola) again in the Giant Mts.

Aleš Svoboda,⁽¹⁾ Václav Pavel,⁽¹⁾ Bohumír Chutný⁽²⁾ & Lucia Turčoková⁽¹⁾

⁽¹⁾Omitologická laboratoř, Přírodovědecká fakulta Univerzity Palackého, Tř. Svobody 26, 771 46 Olomouc; e-mail: alesvoboda@centrum.cz, vaclav.pavel@upol.cz, alcedo@azet.sk

⁽²⁾Malinová 27, 106 00 Praha 10; e-mail: stromy.bch@seznam.cz

Konipas citrónový (*Motacilla citreola*) je drobný pěvec (16,5–20 cm; 18–25 g) s areálem rozšíření od Sibiře po pobaltské republiky, Polsko, Írán a Čínu. Je tažný, zimuje v oblasti indického subkontinentu, jihovýchodní Asie nebo jižního Afghánistánu a Myanmaru. Od devadesátých let 20. století se jeho areál výskytu posouvá stále více západním směrem – nově zahrnuje např. Německo, Finsko a bývalé Československo (ALSTRÖM *et al.* 2003, DEL HOYO *et al.* 2004). Vyhledává podmáčená stanoviště s dostatkem hmyzu a křovinného porostu připomínající tundu (CRAMP 1988). V současné době je evropská populace konipasa citrónového odhadována na 420 000–1 000 000 jedinců (<http://www.iucnredlist.org/search/details.php/53110/all>). Na území České republiky se vyskytuje zatím však jen vzácně. Během let 1964–2007 bylo na našem území zaznamenáno celkem 31 ex. tohoto druhu (<http://fkcs.o.sweb.cz/motcit.htm>). V uvedeném období byli odchyceni pouze dva jedinci (HUDEC 1983) a bylo zaznamenáno jediné hnízdění ve smíšeném páru se samičí konipasa lučního (*Motacilla flava*; KONDĚLKA 1980).

Ve vrcholových partiích Krkonoš (50°44–47' N 15°32–43' E, 1 320–1 450 m n. m.) byl konipas citrónový poprvé pozorován v roce 1992 na Labské louce (FLOUSEK & GRAMSZ 1999). Na této lokalitě se rozkládají vrcholová rašeliniště s charakterem arktó-alpínské tundry, podobná sibiřským stanovištím tohoto druhu. Jsou porostlá mozaikou ostrůvků borovice kleče (*Pinus mugo*), zakrslých solitérních forem smrků (*Picea abies*) a alpínských trávníků. Další záznamy pocházejí z Úpského rašeliniště (obdobný biotop) – v roce 2002 byli pozorováni dva samci (*ssp. M. c. werae*) a v roce 2003 byl zaznamenán jeden samec obhajující teritorium (PAVEL *et al.* 2003). Během let 2004–2007 nebyl ani přes intenzivní průzkum na sledované lokalitě další jedinec zastížen.

V hnízdní sezóně 2008 byl konipas citrónový poprvé pozorován dne 14.5. v okolí Stříbrné bystřiny (50°45' N 15°41' E, 1 409 m n. m.). Jednalo se o méně vybarveného samce (bez kroužku), ozývajícího se varovným hlasem z vyvýšeného místa na solitérním smrčku. Ve dnech 15.–16.5. byl o 500 m jižněji pod Čertovým vrchem pozorován druhý, intenzivněji vybarvený samec (opět bez kroužku) s výraznějším černým pruhem v týle. Tento jedinec obhájoval teritorium mnohem hlasitěji. Obsadil silně podmáčenou louku s bahýnkou, porostlou suchopýřou (*Eriophorum* sp.), obklopenou klečovitými keři. Při přiblížení

na méně než deset metrů obléтал celou skupinu klečů a vracel se opět na stejné místo. Méně vybarvený samec (pravděpodobně shodný s prvním pozorovaným jedincem; viz foto v příloze), byl v následujících týdnech mezi 28.5. a 8.7. opakovaně pozorován o 2 km západněji na Úpském rašeliništi (50°44'N 15°42'E, 1 435 m n.m.). Zde obsadil teritorium s bahýnkou, většími jezírky a nízkou klečí o přibližně délce 400 m, kde intenzivně zpíval a které obhajoval před konipasami horskými (*Motacilla cinerea*) a linduškami lučními (*Anthus pratensis*). Při vyplašení pozorovatelem, jej obléтал a následoval až na okraj teritoria, ze kterého se vracel na nejbližší vyvýšený bod. Ke konci sledovaného období jen varovně volal z vyvýšených míst a od 9.7. již nebyl pozorován.

Neochota opustit dané místo po vyplašení a delší zdržení na lokalitě (jeden z jedinců se zdržel 56 dní) dokládají minimálně u jednoho ze dvou pozorovaných samců konipasů citrónových v Krkonoších v hnízdní sezóně 2008 intenzivní obhajobu teritoria. Nicméně přes intenzivní sledování nebyla ani v této sezóně v Krkonoších zaznamenána samice konipasa citrónového ani nebylo prokázáno jeho hnízdění. Navíc na sledované lokalitě nebyl pozorován ani konipas luční, potenciální partner pro smíšené mezidruhové hnízdění. Vzhledem k neustálému pozvolnému nárůstu počtu zastižených jedinců konipasa citrónového, posunu jeho areálu na západ a stále běžnějšímu hnízdění v okolních státech (Slovensko – DOBROTA & TOPERCER 1998; Polsko – ŚCIBORSKA 2004), můžeme nadále očekávat jeho častější výskyt i na území ČR a v případě setkání páru na vhodné lokalitě i další hnízdění.

Souhrn

Tento příspěvek se zabývá pozorováním dvou jedinců konipasa citrónového (*Motacilla citreola*) v hnízdní sezóně 2008 v Krkonoších. Od 14.5. do 8.7. byli na Úpském rašeliništi a v údolí Stříbrné bystřiny pozorováni dva samci konipasa citrónového, z nichž jeden se na lokalitě zdržoval 56 dní. Výskyt samice ani hnízdění nebylo prokázáno. Celkem bylo v Krkonoších od roku 1992 do roku 2008 pozorováno šest konipasů citrónových.

Summary

Here we report on the records of two individuals of the Citrine Wagtail (*Motacilla citreola*) during the breeding season 2008 in the Giant Mts. (50°45'N 15°41'E, altitude 1 409 m). We observed two males of this species in the vicinity of the Úpské Mire (one stayed 56 days) between 14th May and 8th July. Female presence and a nesting attempt have not been proved. Altogether six males of the Citrine Wagtail were recorded in the alpine habitats of Giant Mountains since 1992.

Literatura

- ALSTRÖM P., MILD K. & ZETTERSTRÖM B. 2003: Pipits & Wagtails of Europe, Asia and North America. *Christopher Helm, London*.
- CRAMP S. (ed.) 1988: The Birds of the Western Palearctic. *Vol. V. Oxford University Press, Oxford*.
- DOBROTA M. & TOPERCER J. 1998: Citrine Wagtail *Motacilla citreola* breeding in Slovakia. *Biologia*, 53: 679–684.
- FLOUSEK J. & GRAMSZ B. 1999: Atlas hnízdního rozšíření ptáků Krkonoš (1991–1994). *Správa KRNP, Vrchlabí*.

-
- Del HOYO J., ELLIOTT A. & CHRISTIE D. A. 2004: Handbook of the Birds of the World, Vol 9. Cotingas to Pipits and Wagtails. *Lynx Edicions, Barcelona*.
- HUDEC K. (ed.) 1983: Fauna ČSSR. Ptáci 3/I. *Academia, Praha*.
- KONDĚLKAD. 1980: Pravděpodobné hnízdění konipasa citrónového (*Motacilla citreola*) v Československu. *Časopis slezského muzea Opava (A)*, 29: 189–190.
- PAVEL V., CHUTNÝ B., FLOUSEK J., KOVAŘÍK P. & ŠÁLEK M. E. 2003: Konipas citrónový (*Motacilla citreola*) v Krkonoších. *Panurus 13*: 125–127.
- ŠCIBORSKA M. 2004: Breeding biology of the citrine wagtail (*Motacilla citreola*) in the Gdańsk region (N Poland). *Journal of Ornithology 145*: 41–47.

ISSN 1211-6424

ISBN 978-80-87151-02-0

+ foto v barevné příloze

